מפניני הפרשה - מאמר

הלקח של שיכור

בפרשתנו אנו קוראים על ניסיונו הגדול של יוסף הצדיק, ועמידתו בו. מה מבקשת התורה ללמדנו בכך? הרי אין אנו צריכים את הסיפור זה כדי לדעת את חומרת איסורי העריות, שהרי במסכת סנהדרין דף עו. מגדירה איסור זה כאחד האיסורים החמורים שבתורה שדינם הוא – יהרג ולא יעבור.

אבל, כמו בכל פרשיות התורה, יש כאן לימודים נוספים, אחד מהם הוא, שגם כשהאדם חש שהקריב קרבן על מזבח אמונתו ועקרונותיו, וכביכול משלמים לו מהשמים רעה תחת הטובה שעשה כמו יוסף הצדיק, שנמנע מעבירה, והעלילו עליו עלילה שפלה והושלך לבור כלא לעשר שנים – בסוף השכר בא, ומבית האסורים יצא למלוך!

לקח נוסף: חז"ל במסכת סוטה לו: מלמדים, שהחסתה של אותה מרשעת פעלה את פעולתה, וכשיוסף היה על סף נקודת שבירה. התגלתה לו דמות יעקב אבינו, ואמר לו: "**עתידים אחיך ששמם יכתב על כתפות האיפוד של הכהן הגדול, לזיכרון עולם לפני ה' - רצונך ששמך יימחה מביניהם? ותקרא רועה זונות? דכתיב: ורועה זונות יאבד הון. מיד: ותשב באיתן קשתו...**"

מה ביקשו חז"ל ללמדנו בכך? נראה שרצו ללמדנו אמצעי בדוק ומנוסה כנגד הסתות היצר הרע! עלינו לדעת: אין לך אדם שאינו צופה לעתיד, ואינו מוכן להקריב מעט מנוחיות ההווה למען עתידו. אם חוסך אדם עבור מאה ועשרים שנותיו – מדוע לא יחסוך למען הנצח ששאירי מאה עשרים שנה?

בנוהרדוק משלו משל - מעשה בחבורת ריקים ופוחזים, שהיו שותים ומשתכרים בחבורה ומבלים ימיהם בבטלה. יום אחד אמרו: "**חברה, חרי פעם נצטרך למסור דין וחשבון על מעשינו, מה יהיה?**" החליטו בתקיעת כף, שהראשון מהם שיעלה למרום יתגלה אל חבריו ויספר להם מה נעשה בדינו. כך יוכלו להתכונן לקראת הבאות.

לא עבר זמן רב, והראשון נפטר ממחלת שחמת הכבד, ואכן כעבור כמה ימים התגלה לחבריו, ופניו שחורים כשולי קדירה. "מה קרה"?! נבעתו כולם. "חברה" אמר להם, "הכל בסדר! תמשיכו לשתות, אבל תמנעו משתיית וויסקי!" "וויסקי?" תמהו, "מה פירוש?" "בואו ואספר לכם".

"**עליתי למרום, ושאלו: עסקת בתורה, הקדשת לה עיתים? שאלתי: מדוע היה עלי לעשות כך? ואמרו מה השאלה, חייב היית לחשוב לעתידך בעולם העליון! עניתי: עזבו, היה לי 'ראש קטן'. לא חשבתי על העתיד, חשבתי רק על הנאות ההווה! שאלו: כגון מה? ועניתי: עשיתי חיים, שתיתי לשכרה! שאלו: יין? עניתי: כן. שאלו עראק? עניתי כן. שאלו וויסקי? עניתי בוודאי. תמהו: מילא היין, מתוק. והעראק, טעים. אבל הוויסקי – מריר הוא, איך יכולת לשתות! צחקתי, ואמרתי מה מבינים הם בוויסקי? נכון שבתחילה הוא מר, אבל אחר כך, הא, נעשה חמים בכל הגוף, וההרגשה כל כך טובה!...**

אז נתנו עלי בקולם: אם כך, הרי שחשבת על העתיד! מוכן היית לשתות וויסקי מר בשביל ההרגשה שאחר כך - אז מדוע לא הקצבת שעת לימוד בשביל העולם שאחר כך?! וגזרו את דיני – אל תשאלו!"

אכן אין אדם שאינו מוכן לוותר מעט בהווה בשביל רווח גדול בעתיד. ויש לדעת, שהשקעה של שעת לימוד תורה, נושאת רווח גדול הרבה יותר מכל השקעה שמזכה את המשקיע בפרס גדול ככל שיהיה!!

בין אדם לחבירו

אחת המתנות הגדולות שבהן ברוך אותנו הקב"ה היא החברות: ידידים, בני משפחה וכדומה. ההמנעות מדיבור גלוי, מתוכחה הדדית ומהדרכה והכוונה, הן בעצם נישול הדדי של אחד הכלים החשובים ביותר לצמיחה אישית.

אנו חייבים להיות מעורבים, ובשעת הצורך לגיים גם את מעורבותם של אחרים כדי לעזור לאנשים במאבקי החיים. לעמוד מן הצד ללא אומר כאשר נדרשת תוכחה – אין זו שמירת הלשון: זהו קיפוחו של הזולת מהאפשרות להגיע לשיפור עצמי.

שואל ומשיב

שאלה: מה ההלכה לגבי מגורי גויים במדינת ישראל? (עפ"י פניני הלכה)

תשובה: בהקמת המדינה דנו גדולי הרבנים במעמד הערבים, ובשאלה האם מצווה לפעול לגירושם או עידוד הגירתם מהארץ.

לדעת רבים מגדולי הפוסקים ההלכה היא שגוי שאינו "גר תושב", אסור שישב בארצנו, לדעתם כך סובר הרמב"ם בהלכות עבודה זרה פרק י' - ו'. לכאורה לפי זה צריך לגרש או לעודד את הגירתם של הערבים מהארץ, שהרי אינם יכולים להיות בגדר "גר תושב", מפני שכיום, בזמן שהיובל אינו נוהג, אין אפשרות לקבל 'גר תושב'. אולם כמה רבנים ובראשם הרב הראשי, הרב יצחק הרצוג, ביארו, שהאיסור הוא להכנים לארץ גוי שבא מחו"ל, שהואיל ואין אפשרות לקבל "גר תושב", מצווה שלא להכניסו. אבל הערבים שכבר גרים בארץ, כל זמן שבפועל הם מקיימים שבע מצוות ומכירים בזכותו של העם היהודי על ארצו, אין מצווה לגרשם, ויש לנהוג עמהם בכבוד ואהבה.

במשך עשרות השנים שעברו התברר, שרוב בני העדה הדרוזית מקיימים בפועל את שבע המצוות ומכירים בזכותו של העם היהודי על ארצו, ומסייעים לעם ישראל במלחמתו נגד אויביו, לכן יש להתייחס אליהם כגרים תושבים. אולם, רבים מהערבים הגרים בארץ ישראל אינם מקבלים את ריבונותו של עם ישראל על ארצו. בנוסף לכך, רבים מהם אינם מקיימים שבע מצוות בני נח, חלקם בכך שהם משתפים פעולה עם המחבלים שעוברים על "לא תרצח", וחלקם בכך שאינם פועלים להעמידם לדין, כפי המצווה השביעית שנצטוו בה, להעמיד בתי דין. אמנם מסיבות בינלאומיות ומוסריות, אין אפשרות לגרשם, אך לפחות יש לעודד את הגירתם.

למרבה הצער ממשלות ישראל הפקירו את האוכלוסייה הערבית ביש"ע לשלטון כנופיות הרצח שהובאו והומשו על ידה, ואת אזרחי ישראל הערבים הפקירו להשפעת ושליטת הגורמים העוינים את ישראל. לכן רק לאחר שנעצח ונגרש את הלוחמים נגדנו בגלוי, בתוך ה"קו הירוק" ומחוצה לו, נוכל להציע למי שישאר ברירה: לחיות כאן עפ"י עקרונות המוסר והצדק של מורשת ישראל, עפ"י הגדרת "גר תושב" כולל שירות לאומי, או להגר למדינה אחרת.

מפניני הפרשה - רעיון

פתרון יוסף את חלום שר האופים

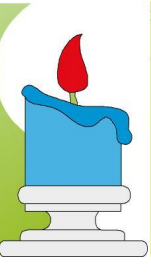
בספר מעיינה של תורה מובא בשם רבי מאיר שפירא מלובלין זצ"ל שהסיבה לך שמתוכן חלומו של שר האופים ידע יוסף שכעבור שלושה ימים יתלה פרעה את שר האופים על עץ היא שכאשר סיפר שר האופים ליוסף שראה בחלומו: "**וּבַסַּל הָעֶלְיוֹן מִכֹּל מַאֲכַל פַּרְעֹה מַעֲשֵׂה אֹפֶה וְהָעוֹף אֹכֵל אֹתָם מִנִּדְחַם מֵעַל רֹאשִׁי**" (פרק מ' יז') – כלומר העוף העז אכול מן הסל, אף על פי שאדם חי נשא את הסל, אם כן משמע שהאדם הנושא את הסל אומנם 'חי', אבל זה רק למראית עין ולמעשה אין בו כח החיות.

לפי זה ניתן להבין עניין נוסף שהרי לדעת הכוזרי חלוקת העולם היא דומם, צומח, חי, מדבר - ועם ישראל עם סגולה הוא סוג מיוחד מובדל מאחרים.

נאמר בכתוב "**וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נראה עליך ויראו ממך**" (דברים כ"ח י') כלומר, כאשר אומות העולם מבחינים בקדושת עם ישראל בחיותו רק אז הם יראים ממנו. אם אנו נתקלים בעובדה שאומות העולם אינם יראים משמע שהם לא מבחינים שעם ישראל חי, לכן אינם יראים ממנו.

בדומה לזה החיות פוחדות מצלם האלוקים אשר באדם והעובדה שהחיות טורפות לפעמים את האדם, משמעה שהחיות אינן מבחינות בחיותו ובצלם האלוקים שבו כמו שמצאנו בגמרא במסכת שבת קנא: "**דאמר רמי בר אבא אין חיה שולטת באדם עד שנדמה לו כבהמה שנאמר אדם ביקר בל ילין נמשל כבהמות נדמו**" (תהלים מט' יג').

נראה שהמסקנה העולה היא שגם על האדם הפרטי להצדיק את מעשיו ואת עובדת היות צלם אלוקים בקירבו, וגם עם ישראל בכללותו צריך לפעול באמיתות התורה ובצדק ולהצדיק את עובדת חיותו של עם ישראל לעין כל.

נר ה' נשמת אדם, גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת:

אהרון בן שרה שרון ע"ה	אליהו בוקובזה בן ורדה ז"ל
חיים בן תמר ואברהם סהר ע"ה	ניר בן דרורה ארזוני ע"ה
יצחק מנחם בן חנה מאיר ז"ל	משה בן מרים מוסאי ע"ה
אברהם (אלברט) בן זהרה ז"ל	חנניה בן מזל שבת ז"ל

נר ה' נשמת אדם, גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת:

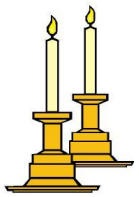
בנימין יהשוע (בנג'י) נידהם ע"ה וחי"ד	
שרה שרה בת מרים כהן ע"ה	אהובה בת מרים דורני ע"ה
סימונה בת מרסדס אלמליח ע"ה	שושנה גוהרי בת שמעון הכהן ז"ל
לאה (לידיה) טאובר ע"ה	מרסדס אוריה עמר ע"ה וחי"ד בת רחל חי"ו

בס"ד כה' לחודש כסלו ה'תשפ"ד
שנה שלושים גליון מספר 11
יוצא לאור על ידי שמעון בוחניק
רב קהילה בישוב חשמונאים

קול ששון

פרסומים תורניים
בהלכה, הגות, אגדה ופרשת שבוע
ע"ש ששון בן שמחה לבית בוחניק ז"ל

שבת קודש
פרשת וישב
שבת מברכין
מפטירים
"רני ושמחי בת ציון"
(זכריה פרק ב' פסוק יד)

חשמונאים (שעון חורף)
כניסת שבת וחג: 16:17
יציאת שבת וחג: 17:15
זמן רבנו תם: 17:45

מהלכות אמירת הלל בחנוכה עפ"י שו"ע סימן תרפג' ופוסקים אחרונים

אמירת הלל בחנוכה

א. בכל יום משמונת ימי חנוכה בתפלת שחרית גומרים את ההלל, בין יחיד בין צבור. ומברכים לפניו אשר קדשנו במצותיו וצונו לגמור את ההלל, ולאחריו ברכת יהללוך. ומנהג הספרדים לסיים בברכה אחרי ההלל ב"אמן" כמנהגם בכל מקום שיש שתי ברכות שהמברך מסיים באמן.

ב. יחיד שהתחיל לומר את ההלל בחנוכה, ושכח לברך למנהג הספרדים "לגמור את ההלל" ולמנהג האשכנזים "לקרא את ההלל", ונזכר באמצע מזמורי ההלל, יברך במקום שנזכר, ויסיים על סדר ההלל. זאת אפילו למנהג הספרדים שמברכים על אמירת הלל שלם "לגמור את ההלל", מפני שמה שמברכים לגמור את ההלל אין פירושו שצריך לגומרו כולו, אלא הוא לשון קריאה.

ג. אדם שטעה ואמר את ההלל בדילוג, כמו שנוהגים לקוראו בראש חודש, ונזכר רק לאחר שסיים את כל ההלל, יחזור לגמור את ההלל כולו, בלי ברכה. (ברכי יוסף סימן תרפג').

ד. כל יחיד בקהל רשאי לברך על ההלל ברכת לגמור/לקרא את ההלל, ולומר ההלל עם הש"ץ (אין צורך לצאת ידי חובה הברכה מהשליח צבור). ואם סיים לברך "לגמור/לקרוא את ההלל", ולפני שהתחיל לומר את ההלל שמע את הש"ץ שסיים את הברכה, לא יענה אחריו אמן, משום שזה הפסק בין הברכה שבירך בעצמו, לקריאת ההלל. (חזון עובדיה חנוכה)

ה. הקורא את ההלל ביום טוב, בימים שגומרים בהם את ההלל, ואחר כך נסתפק אם קרא ההלל בדילוג כמו בראש חודש, כיון שאמר חלק ממנו הוה ליה ספיקא דרבנן ואין לחזור ולקרוא מספק. ואם דילג בודאי ביום טוב, יחזור לגמור את ההלל בלי ברכה. (חזון עובדיה על הלכות חנוכה)

ו. אסור להפסיק בדיבור באמצע ההלל, ומכל מקום השומע ברכה מחבירו, והוא באמצע מזמורי ההלל, יש לו לענות "אמן". וכל שכן שעונה קדיש וקדושה וברכו באמצע ההלל, אף כשגומרים את ההלל. אבל אמן דתתקבל אין לענות. לספרדים מותר לענות אמן של "תתקבל" בקדיש באמירת הלל של ראש חודש, הואיל ואינם מברכים עליו. ולאשכנזים לא, מפני שהם מברכים על אמירתו בראש (עפ"י חזון עובדיה הלכות חנוכה)

ז. אם סיים את ההלל עד סופו, ואמר הפסוק האחרון עד כי לעולם חסדו, ושמע דברים שבקדושה, קדיש וקדושה או אפילו אמן דברכות, מותר לו לענות הכל אפילו שהוא קודם ברכת יהללוך. ואפילו שאין ראוי להפסיק לכתחלה בין המצוה לברכה שאחריה, אין זה לעיכובא, והואיל וברכה זו היא ברכת שבח, רשאי להפסיק לכתחילה לענות אמן וכן לכל דבר שבקדושה. (עפ"י חזון עובדיה הלכות חנוכה).

ח. כל היום כשר לקריאת ההלל מהנץ החמה עד שקיעתה, שנאמר ממזרח שמש עד מבואו מהולל שם ה' (מגילה כ:) ובדיעבד אם קרא את ההלל אחר עמוד השחר לפני הנץ החמה יצא. (חזון עובדיה הלכות חנוכה).

ט. גם האבל עצמו חייב לגמור/לקרוא את ההלל בברכה, בכל ימי החנוכה, אפילו כאשר מתפללים בבית הנפטר. וכל שכן צבור שמתפלל בבית האבל חייב לגמור/לקרוא בבית האבל.

י. בראש חודש שאמירת ההלל היא מכוח מנהג, רבים נוהגים שאין האבל קורא את ההלל, מפני שאינו יכול לומר "זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו", כי האבל אסור בשמחה. ולכן מנהגינו שאם מתפללים בבית האבל בראש חודש שיוצאים לחדר אחר ואומרים שם את ההלל, ואחר כך חוזרים לחדר שבו נפטר המנוח. וכשאין אפשרות לעבור לחדר אחר האבל יצא לחדר אחר והם יאמרו ההלל. וכל זה כשהנפטר מת באותו בית, אבל אם נפטר בבית חולים, אומרים הלל בראש חודש בחדר שמתפללים, ורק האבל לא יאמר ההלל. (ילקוט יוסף מועדים)

יא. נשים פטורות מאמירת הלל בימי החנוכה, אפילו שחייבות בנר חנוכה, משום שאף הן היו באותו הנס, מן ההלל פטורות, כשם שהן פטורות מן ההלל במועדי ה'. ואם רצו לגמור ההלל, רשאות לגומרו, אך לא תברכנה, דספק ברכות להקל, וגם הנשים מבנות אשכנז הנוהגות לברך על כל מצות עשה שהזמן גרמא, מכל מקום כאן לא תברכנה על ההלל בחנוכה, כיון שזו מצוה שאין בה עשייה. (חזון עובדיה הלכות חנוכה)

הערה: מהמשנה בסוכה לה. למדים שהנשים פטורות מקריאת ההלל בחג הסוכות, והוא הדין לשאר ימים טובים. בספר מעשה נסים (שרש א') לרבי דניאל הבבלי כתב, שאמירת הלל בחנוכה היא מצוה מהתורה, ולא כדברי רבי אברהם בן הרמב"ם. לפי זה נראה שאין מקום לחייב נשים באמירתו, מהסיבה שהיו באותו הנס, כפי שביארו תוספות בפסחים קח:, שדוקא במצוות דרבנן, כגון ארבע כוסות בליל פסח, והדלקת נרות חנוכה, חייבו חכמים את הנשים, מפני שהיו באותו נס, אבל במצות מהתורה, אין לחייבן מטעם זה.

יב. המזמור "ארוממך ה' כי דליתני" שאומרים בתפילת שחרית לפני "ה' מלך"' גם בימי חנוכה יש להתחילו בפסוק ארוממך ה' כי דליתני, כמו בכל השנה. ולא לשנות להתחילו ב"מזמור שיר חנוכת הבית לדוד", כמו שכתוב במקצת סדורים, זאת מפני שעתידים לאומרו בשלימות בסוף התפילה אין לכפלו פעמים. ורק בסוף התפילה אחר מזמור של יום מתחילים לומר המזמור הזה בפסוק מזמור שיר חנוכת הבית לדוד.

יג. בראש חודש טבת אומרים אותו אחר תפלת מוסף, אחר מזמור "ברכי נפשי" משום ראש חודש (שנאמר בו עשה ירח למועדים), כי ראש חודש נחשב תדיר לגבי חנוכה, ולכן מקדימים ברכי נפשי ואחר כך מזמור שיר חנוכת הבית לדוד.

יד. בכל שמונת ימי חנוכה יאמרו בשחרית בית יעקב לכו ונלכה באור ה', ומזמור של יום כרגיל, ואין לומר אלא "היום כך בשבת" ולא יותר. ויש נוהגים שלא לומר מזמור של יום רק מזמור שיר חנוכת הבית, ויש להם על מה שיסמוכו. (ילקוט יוסף מועדים)

פינת העורך

כתב בפירוש "שפת אמת" על התורה עצה טובה לאדם והיא - כאשר משדלים אדם לדבר עבירה, עליו להתנגד בכל תוקף, מבלי להיגרר לויכוח וסברות, אלא לומר "איני רוצה" – כמו שנאמר על יוסף "ויאמאן".
רק אחרי שחלפה הסכנה לעבירה, אפשר להסביר עמדתו בנימוקים הגיוניים, כפי שעשה יוסף: "**הן אדוני...איננו גדול...ואיך אעשה...**"

ברכות מכל הלב

מזל טוב וברכות מעומק הלב לדוד ונעמה גלעדי הי"ו לרגל נישואיהם. להם ולמשפחותיהם משפחת גלעדי הי"ו ומשפחת גלר הי"ו.
יהי רצון מלפני אבינו שבשמים, שתיזכו להקים בית לתפארת ישראל, מלא אהבה ושמחה, נאמן וכשר, המיוסד על יסודות איתנים של אהבת תורה ויראת שמים לתפארת עם ישראל.

ברכות מכל הלב

מזל טוב וברכות מעומק הלב לאסף וליטל תאמם הי"ו לרגל נישואיהם. להם ולמשפחותיהם משפחת תאמם הי"ו ומשפחת תפארת הי"ו.
יהי רצון מלפני אבינו שבשמים, שתיזכו להקים בית לתפארת ישראל, מלא אהבה ושמחה, נאמן וכשר, המיוסד על יסודות איתנים של אהבת תורה ויראת שמים לתפארת עם ישראל.

אסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא

"שונה הלכות" – הלכה ומקורה

הברכה על מיני תבלין לחים ויבשים

מקור בתלמוד

במסכת ברכות לו: מובא שאדם הכוסס זנגביל ביום כיפורים פטור, משמע שאינו נחשב מאכל. מסקנת הגמרא היא, שאדם האוכל ממנו ביום הכיפורים כשהוא לח חייב, ואם אוכל ממנו כשהוא יבש, פטור. מתוך מקור זה בגמרא למדים שהזנגביל נחשב כדבר שנאכל כמות שהוא חי ולכן לא חל עליו איסור בשולי גויים. וכן אם אוכלים אותו טרי (לח) מברכים עליו בורא פרי האדמה, ואם אוכלים אותו יבש, אין ברכים עליו כלל, מפני שהוא תבלין ולא אוכל: **"אמרי ליה רבנן למרימר: כס זנגבילא ביומא דכפורי - פטור. והא אמר רבא: האי המלתא דאתיא מבי הנדואי - שריא, ומברכין עליה בורא פרי האדמה! לא קשיא: הא ברטיבתא, הא ביבשתא.**

רש"י ברכות לו: המלתא - תבלין מזנגביל. רש"י יומא פא: הימלתא - משקה סמיך מתובל בדבש שמפטמים בשמים כתושים בדבש.

רמב"ם

וכן פסק הרמב"ם להלכה בהלכות ברכות פרק ח' הלכה ז', שאדם האוכל זנגביל טרי (לח) מברכים עליו בורא פרי האדמה, ואם אוכל אותו יבש, לא ברכים עליו כלל, מפני שהוא תבלין ולא אכל. כלל זה חל על כל מיני מאכלים ומשקים, שאם אינם ראויים למאכל, לא מברכים עליהם כלל.

גם לגבי אכילת זנגביל ביום הכיפורים פסק בהלכות שביתת עשור פרק ב' הלכה ו' שאדם הכוסס זנגביל יבש ביום כיפורים פטור, מפני שאינו נחשב למאכל ואם אכל ממנו כשהוא לח חייב.

וכן בכל מיני מאכלים שאינם ראויים למאכל, כגון מי שאוכל עלי גלא מברכים עליהם כלל, וביום הכיפורים, פטור.

פסיקת הטור

הטור בסימן רג' פסק שאדם האוכל מין בצק שעשוי מלישת זנגביל עם דבש, מברך עליו בורא פרי האדמה. וכן כתב עפ"י דעת המהר"ם מרוטנבורג, שכל מיני בשמים טחונים אשר מערבבים עם סוכר מברכים עליהם בורא פרי האדמה

בית יוסף

מה חידש הטור בפסיקתו?! בבית יוסף סימן רג' ביאר שכוונת הטור להדגיש שהעובדה שרקחו את הזנגביל עם דבש לא משתנה ברכתו בשל כך.

פסיקה להלכה בשו"ע

בהתאם לזה מרן פסק להלכה בשו"ע בסימן רכ' סעיף טז' לגבי כסיסת מיני מאכלים שלא רגילים לאוכלם יבשים.

"על פלפל וזנגביל יבשים...וכל כיוצא (בזה) שאין דרך לאכלם אלא על ידי תערובות, אין מברך עליהם כלום". ובסעיף יח' פסק שאותם מאכלים אם אוכלים מהם כשהם רטובים (לחים): **"על פלפל וזנגביל כשהם רטובים, בורא פרי האדמה", מפני שזו היא דרך אכילתם".**

כמו כן פסק מרן להלכה בסימן רג' סעיף ו' שעל אכילת זנגביל לח או יבש המרוקח עם דבש, מברכים בורא פרי האדמה, מפני שהזנגביל נחשב עיקר. ופשוט הדבר שלא רק זנגביל, אלא הוא הדין לכל צמח שמאפייניו הם כמו של הזנגביל: **"על זנגביל שמרקחים אותו כשהוא רטוב, בורא פרי האדמה. ונראה דהוא הדין אם מרקחים אותו יבש, כיון שעל ידי כך הוא ראוי לאכילה, הזנגביל עיקר ומברך עליו בורא פרי האדמה".**

ובסעיף ז' פסק כדעת מהר"ם מרוטנבורג.

"בשמים שחוקים ומעורבים עם סוקר, הבשמים עיקר ומברך עליהם כדין ברכת אותם בשמים".

שערי תשובה

לגבי זנגביל מרוקח כתב בשערי תשובה בס"ק ג' שזה דווקא כשהזנגביל ניכר כגון שיש שם חתיכות זנגביל, אבל אם רוקחים זנגביל כתות עם דבש מברכים שהכל נהיה בדברו.

הרגלי האכילה של בני האדם משתנים עם הזמן, ולעיתים רבות שינוי זה משפיע גם על הברכה על המאכלים. לפי הרגלי האכילה כיום, רוב בני האדם מעדיפים לאכול שום וכרתי מבושלים, על פני חיים.

פסקי תשובות

בפסקי תשובות סימן רכ' אות לה' כתב שנושא ברכה על דברים שמיועדים לאכילה כתערובת, או כתבלין, או כממרח על לחם ואדם אוכל מהם בפני עצמם, מורכב וחזר ונשנה בכמה מקומות בשו"ע. בהמשך סיכם את ההלכה בעניין וחילק את המאכלים לארבעה סוגים, כמובא להלן תוך הגהות ושינויים קלים.

סוג א' - תבלינים או מאכלים המשמשים כתערובת למאכלים אחרים, אשר האוכל אותם בפני עצמם אין לו הנאה כלל, הן מחמת מרירות גדולה או חריפות או חמיצות וכיוצא בזה, ולא זו בלבד שאין לו הנאה, אלא גם האדם סולד מאכילתם או שתייתם, כי הם מעוררים אצלו רגשי גועל, אזי אדם האוכל או שותה דברים אלו כשהם בעינם אין מברך עליהם כלל.

דוגמאות לסוג זה של מאכלים הם: שמן, חומץ חזק, פלפל שחור וכדומה.

סוג ב' - דברים המרים או חריפים או חמוצים מאד, אך אינם מעוררים בנפש רוב בני האדם סלידה או גועל, מי שאוכל מהם או שותה מהם בפני עצמם, מברך שהכל.

דוגמאות לסוג מאכלים זה: פלפל חריף מאוד, שום, בצל, אלכוהול וכדומה.

סוג ג' - דברים שאינם מרים/חריפים או חמוצים מאד, ונאכלים בדוחק בפני עצמם, לדעת שו"ע הרב בסימן רה' - א' מברך עליהם ברכתן הראויה, ולדעת המשנה ברורה בשער הציון ס"ק ז', מברך עליהם שהכל. ומספק טוב להימנע מלאכול מהם בפני עצמם, אם אוכלם בפני עצמם מברך שהכל.

דוגמאות לסוג זה של מאכלים הם: פלפל חריף כבוש, בצל ירוק, וכדומה.

סוג ד' - דברים המיועדים לאכילה ע"י תערובת, או כתבלין, או כממרח או כטפל למאכל אחר, אבל ראויים לאכילה לכתחילה גם כשהן בפני עצמן, לדעת כולם מברך עליהם ברכתן הראויה אם אוכל מהם בפני עצמם, אפילו שהרגילות לאכלם כתערובת או כממרח.

דוגמאות לסוג זה של מאכלים הם: קינמון, ירקות חמוצים וכבושים למיניהם, דגים מלוחים לסוגיהן, חילבה אחרי שרייה במים, אבוקדו, זיתים וכדומה.

סיכום

מאכלים שהם טובים לאכילה כשהם לח (לא מיובשים), כגון הזנגביל והקוקום וכדומה, אדם האוכל מהם כשהם לחים מברך עליהם את ברכתם, על הזנגביל בורא פרי האדמה ועל הקוקום בורא פרי העץ.

אם לא מקובל לאכול מאכלים אלו כשהם יבשים, כגון זנגביל יבש, שניתן לכסום אותו, אבל אין זו דרך אכילתו, מי שאוכל מהם, לא מברך כלל.

אם רוקחים (מבשלים) מאכלים יבשים אלו, או מערבבים אותם עם סוכר וכדומה, אם אוכלים מהם כך, מברכים עליהם את ברכתם המקורית, לכן, על זנגביל יבש שמרוקח בדבש, או מכ=עורבב עם סוכר מברכים בורא פרי האדמה, ועל קוקום שמרוקח או מעורבב בסוכר, מברכים בורא פרי העץ.

כמו כן, על מיני בשמים שחוקים ומעורבים עם סוכר אפילו אם כמות הסוכר גדולה יותר מכמות הבשמים, הבשמים נחשבים כעיקר ומברכים עליהם את ברכתם המקורית, אפילו אם הבשמים שחוקים לגמרי, זאת בשני תנאים והם: תנאי ראשון - שכמות הבשמים היא כזו שטעם הבשמים מורגש יותר מהסוכר, ואם לא, יש לברך רק שהכל. תנאי שני – שמדובר במיני בשמים ותבלינים שרגילים לאוכלם כך, מרוקחים בדבש וכדומה או מעורבבים עם סוכר וכדומה.

אבל דברים שאינם ראויים למאכל כגון אגוזים רכים שלא ראויים לאכילה כפי שהם ואחרי הבישול במים או בדבש נהיו ראויים לאכילה, על אכילתם מברכים שהכל נהיה בדברו, משום שמעולם לא היו ראויים לאכילה ורק על ידי בישולם בדבש וכדומה נעשו ראויים לאכילה.

שם ומשפחה _____

רחל אימנו ומכירת יוסף

יוסף נמכר לעבד לישמעאלים שבדרכם למצרים, הם עברו ליד קבר אמו באפרת. כשראה יוסף את קבר אמו רחל עצר לידו, ובכה וצעק: "אמי, אמי, קומי וראי את בנך שנמכר לעבד. השתתפי בצערי אמא, על הצרה שבאה עלי פתאום, על שהפרידו ביני ובין אבי הצדיק ועל שמכרו אותי לאנשים רשעים שלא יודעים רחמים. קומי, אמי, עמדי לפני ה' והתפללי בעדי, אולי ירחם ה' וישיב אותי אל אבי!"

חיבק יוסף את קבר אמו בחוזקה ולא רצה לעזבו. לפתע שמע קול יוצא מהאדמה ואומר:

"בני יוסף! שמעתי אותך בוכה וראיתי את דמעותיך, ומצטערת אני מאוד. הקשב אלי בני יקירי, בטח בה', אל תעשה רע, עשה רק טוב. עד עתה כשהיית בבית אביך לא חסר לך דבר...עכשיו שקרה לך אסון זה, אל תכעס בני, ועל תהיה עצוב...ברך את ה' גם על הצרה שהביא עליך...מהיום תבין ותדע איך מרגיש אדם אומלל ומסכן, וכשיהיה לך טוב, כשיביא ה' עליך את הימים הטובים שרוצה הוא להביא עליך, זכור את העניים והמסכנים ועזר להם. והקב"ה יאהב אותך ותצליח בכל מעשיך".

צערו העמוק של יעקב בראותו את כתונת הפסים

לא ידעו האחים כיצד לבשר את הבשורה המרה על יוסף ליעקב. אמר להם יששכר: "קחו שעיר עזים ושחטו אותו, אחר כך קחו את הכותונת שהורדתם מיוסף וטבלו אותה בדמו שדומה לדם אדם. ועשו חורים בכותונת ודרכו עליה, ושלחו אותה אל אבינו ותגידו לו: 'זאת מצאנו. הכר נא האם כותונת זו של בנך?' וכך יחשוב שנטרף על ידי חיה רעה".

אמר ראובן לאחים: אחי ורעי, לא די לכם החטא האחד שחטאתם במכירת אחינו, אתם רוצים להוסיף עבירה על עבירה וגם לשקר לאבינו ולהפחיד אותו?" אמרו לו האחים: "אתה צודק, אבל כדי שאבא לא יכעס עלינו אין לנו ברירה אלא לקבל את עצתו של יששכר". הם שלחו את הכותונת עם נפתלי שהביאה ליעקב אביהם. כשראה יעקב את הכותונת ושמע דברי נפתלי, נפל על הרצפה, חשכו עיניו ולא יכול היה לדבר. אחר כך קם וצעק צעקה גדולה ומרה. הוא בכה ואמר: "כותונת בני היא, אויה לי! נטרף יוסף ע"י חיה רעה. בני יוסף, הנחמד בבני, אני שלחתיך ולכן אסון זה קרה בגללי, ומוכן אני למות תחתיך. אבל יודע אני שה' הוא שנתן לי אותך והוא שלקח אותך ממני ולכן גם בעת צרה גדולה זו, ברוך ה' ומבורך".

שאלות מהפרשה

שאלות לכיתות א' עד ג' (חלקן מאוצרות התורה)

1. "וירא אדוניו כי ה' אתו" כיצד ראה אדוניו כי ה' אתו?

א. היה לו ספר תהלים תמיד בכיס. ב. שם לב ששם ה' היה שגור בפיו.

ג. אדוניו ראה שבכל מה שעשה הצליח ד. תשובות ב' וג' נכונות.

2. מי מהאחים הציע להשליך את יוסף לבור ולמה?

א. יהודה מרוב שנאה. ב. שמעון כדי להצילו.

ג. ראובן כדי להצילו. ד. כל בני השפחות, כי יוסף הציק להם מאוד.

3. מה העירבון שנתן יהודה לתמר?

א. טבעת. ב. שמלה. ג. מטה. ד.כל התשובות נכונות.

4. כמה בנים נולדו ליהודה מנישואיו לבת איש הכנעני וכמה מתו?

א. נולדו שלושה בנים וכולם מתו. ב. נולדו שלושה בנים אחת מת.

ג. נולדו שלושה בנים ושניים מתו. ד. נולדו שני בנים ובת וכולם חיו.

שאלות עפ"י רש"י כיתות ד' עד ח'

5. מה למדים מהפסוק "...וְלֹא יָכְלוּ דַּבְּרוֹ לְשָׁלֹם" (פרק לז')?

א. עומק השנאה, שאפילו שלום לא אמרו לו. ב. לא רצו להשלים עימו.

ג. שבחם שלא דברו אחד בפה ואחד בלב. ד. שבעניניי הבית דברו איתו.

שאלות עפ"י רש"י כיתות ד' עד ח' (המשך)

6. "...ויבך אותו אביו..." (פרק לז') מי בכה על מי?

א. יעקב התאבל על יוסף. ב. יצחק בכה על צרתו של יעקב.

ג. יצחק ויעקב התאבלו על יוסף. ד. הקב"ה על צערו של יוסף.

7. "...וַיֵּט אֵלָיו חֶסֶד..." (פרק לט') איזה חסד עשה ה' עם יוסף?

א. הצליח בכל מעשיו. ב. היה מקובל בעיני כל מי שראה אותו.

ג. הקל עליו את השהיה בבית הסוהר. ד. החזיקו ממנו שהוא חף מפשע.

8. מדוע לא זיהה יהודה את תמר, הרי הייתה כלתו והכירה היטב? (לח')

א. הייתה מכוסה כולה חוץ מעיניה. ב. היא שמה מסיכה כדי שלא יכירה.

ג. מפני שהייתה צנועה מאד כשהייתה כלתו. ד. עבר זמן רב ושכח פניה.

שאלה עפ"י פירוש בעל הטורים - כיתות ז' ו ח'

9. למה ממשילה התורה את עשיו ויעקב (פרק לז')?

א. עשיו- לאריה, ויעקב- לכבש. ב. יעקב- ללהבה, ועשיו- לקש.

ג. עשיו- לחזיר. ויעקב לסוס. ד. עשיו- לתבן ומוץ, ויעקב לתבואה.

שאלה עפ"י פירוש הרמב"ן - כיתות ה' עד ח'

10. "וירד יהודה...וירא שם בת איש כנעני" (לח') מה הכוונה "וירד יהודה"?

א. שירד מצפון לכיוון דרום. ב. שירד מגדולתו לאחר מכירת יוסף.

ג. שעבר להתגורר בעמק - בחברון. ד. שכל אחיו נידו אותו.

התשובות הנכונות לפרשת ויצא:

1- ג' 2- ב' 3- ב' 4- ד' 5- ג' 6- א' 7- א' 8- ג' 9 - א' 10- א'

(בא תשעה') (שיעור 524)

לימוד פורה ומהנה

מי שברך אבותינו אברהם, יצחק ויעקב, דוד ושלמה, אליהו ואלישע הוא יברך וישמור ויצור וירומם וינשא את דב ונאוה אטנר הי"ו וכל משפחתם - מלך מלכי המלכים ברחמיו ישמרם ויחיהם ומכל צרה ונזק יצילם, ויאריך ימיהם בטוב ושנותיהם בנעימים, בכל אשר יפנו ישכילו וכל אשר יעשו יצליחו ויתקיים בהם מקרא שכתוב: **"ויתן לך האלוקים מטל השמים ומשמני הארץ ורוב דגן ותירוש...ויתן לך את ברכת אברהם לך ולזרעך אתך"** וכן: **"יברכך ה' וישמרך, יאר ה' פניו אליך ויחונך, ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום".**